

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

מו.

עין משפט גזר מצוה

א מיי פ"ד מהל' משנה
ה' א'
ב ג ד מיי פ"י מהל'
נזח הלכה ט'
מא ה מיי שם פ"ט
הלכה יג'
מב ו ז מיי שם ה' ט'
מג ח מיי שם ה' יג'
מד ט מיי פ"ג מהל'
סוטה הלכה יט':

תורה אור הלם

1. וְהָיָה הַמִּלֶּךְ גִּבְעָה לִזְבוּחַ שָׁם בִּי יְהִי הַבְּמִנֶּה הַיְדוּלָּה אֵלֶּף עֵלֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא. מִלְכִים א ג ד
2. וַיֹּאמְרוּ אֲנִישׁ הָעִיר אֵל אֱלִישֶׁע הַדָּבָר נָא מוֹשֵׁב הָעִיר טוֹב פֹּאֶשֶׁר אֲדֹנָי רָאָה וְהִמְנִיעַ רַעִים וְיִצְרָח מִשְׁבֵּלָתָם. מִלְכִים ב ב י ט
3. וְאֱלִישֶׁע הִקְיָה אֶת חֲלוֹי אֲשֶׁר יָמֹות בּו יוֹרֵד אֵלָיו יוֹאֵשׁ מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל וְיָבֵן עַל פְּנֵי וַיֹּאמֶר אֲבִי אֲבִי רִבְבַּי יִשְׂרָאֵל וְיִצְרָח מִשְׁבֵּלָתָם מִלְכִים ב י ג ד
4. וַיֹּאמְרוּ נַעֲמָן הוֹאֵל קֶחַךְ בְּכָרִים וְיִצְרָח בּו יוֹרֵד בְּכָרִים כֶּסֶף בְּשֵׁנֵי בְּרִיטִים וְשֵׁנֵי חֲלֹפֹת בְּגָדִים וְיָתֵן אֵל שֵׁנֵי נֶעְרֵיו וְיִשְׂאֹר מִלְכִים ב ה כ ג
5. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא לִבִּי הִקְיָה פֹאֶשֶׁר הַדָּבָר אִישׁ מֵעַל מַרְכַּבְתּוֹ לְקִרְיַתְךָ הַעֵת לְקַחְתָּ אֶת הַכֶּסֶף וְלְקַחְתָּ בְּגָדִים וְיָתֵתִים וְכַרְמִים וְיָבֵן אֶת הַקֶּבֶץ וְעָבְדִים וְשִׁפְחוֹת: מִלְכִים ב ה ח
6. וַיִּרְבְּעָה אֲנִישֵׁי פֹה עַד מִצְרַעִים פָּתַח הַשָּׁעִר וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ מָה יוֹרֵד מִלֶּךְ אֲרָם חֵלֶה וְיָגֵד לוֹ לֵאמֹר כֹּא אִישׁ הַקְּלָחִים עַד הַהֵן: מִלְכִים ב ח ז
7. וַיָּבֵא אֱלִישֶׁע דִּמְשֶׁק וְיָבֵן יוֹרֵד מִלֶּךְ אֲרָם חֵלֶה וְיָגֵד לוֹ לֵאמֹר כֹּא אִישׁ הַקְּלָחִים עַד הַהֵן: מִלְכִים ב ו א
8. וַיֹּאמְרוּ בְנֵי הַבְּרִיטִים אֵל אֱלִישֶׁע הַדָּבָר נָא הַמְקוֹם אֲשֶׁר אָנְחָנוּ יִשְׁבִּים שָׁם לְפָנָיו צַר מִמֶּנּוּ: מִלְכִים ב ו א
9. לֹא אֶפְקֹד עַל בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנְקֶנּוּ וְעַל כְּלוֹתֵיכֶם כִּי תִנְאַפְנֶנּוּ בֵּן עִם הַזֹּנוֹת יִפְרְדוּ וְעִם הַקְּדוֹשֹׁת יִזְבְּחוּ וְעִם לַדִּי וְהִשְׁעוּ דִּי לִי בִּי הַיְתִיתִי: מִלְכִים ב ו א
10. כֹּאֲפִי קִיץ בְּעֵלְלֵת בְּצִיר אֵין אֲשׁוּבֵל לְאִבּוֹל בְּכּוּרָה אִתְּהָ נִפְשִׁי: מִכָּה ז א

10. ויפה זמעהיה: טרעות. ועגלות: כדך אסה עוסק. ממסכל זאשת איש: אחוי ליה זידיה. שיקבלנו: יצר. של תשמיש תקרבנו זימין שלא יקוץ זפריה ורציה וכן מיתוק פן יצרח ויאזד את עצמיה ואשה אף היא דעמה קלה ואס ירדפיה תלך לתרבות רעה: בתנ"י סלך וטרעה צערה.

כשאר חולין. והאי תנא ליה ליה הא דאמרין זכמה דוכתי עגלה ערופה נאסרה מחיים וירידתה לגמל איתן אוסרה וזמסכת כריתות מוקמינן לה למילתא צפונתא דתנאי צפרק בתרא (דף כה): כיפרה ספיקה. היא עשמה את שלה ואס לא נמלך ההורג נתכפר הספק ולכשנמלך נעשה דלחי ויהרג ומיהו היא צאיסור הנאה לדיה קיימא לכפרה כתיב זה כקדשים: שנים אומרים ראינו לא היו עורפין. הא נודע מי הכהו ואע"פ שאינו עכשו צפינו לדנו: זעלה עגלה ערופה. שהרי מכירין (הן) זתן מי הרגיל זתן להרוג: לא אפקוד. על ניאוף נשומים לצדקן ומפני מה על נשומים כי מזניה ועוד כי הס עס הוונת יפרדו הס עצמן נואפין כפרדים הללו: האשנוות. מפרש בגמרא^א שהכל זתן. על מיהן לא היה מחלוקת זכמני ישראל כולן היו אומרים דברים כתיבתן למשה מסני והן הראשונים שנתלקו בזמניה קרבנות זיום טוב כדאמרין זחגיגה (דף טו.) והוא היה מחלוקת ראשון שהיה צירשאל זדברי מורה: העזיה פרויים המעשה. סלך יהיו מתודוים צערתי הקדש כו"ס.

וצגמרא^ב מפרש טעמא: עוררין ונוקפין. בגמרא^א מפרש טעמא: עגלה ערופה נעמן הוואל קח ככרים וכתוב ויתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות ומי שקיל כולי האי כסף ובגדים הוא דשקיל אמר ר' יצחק באותה שעה היה אלישע עוסק בשמנה שרצים אמר לו רשע הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרת נעמן תדבק בך ובורעך לעולם^א וארבעה אנשים היו מצורעים אמר רבי יוחנן זה גחזי ושלשת בניו וילך אלישע דמשק למה הלך אמר ר' יוחנן שהלך להחזירו לגחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בך אמר לו כך מקובלני ממש^ב כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבר איכא דאמרי אבן שואבת תלה לו לחטאת וירבעם והעמידו בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק לה אומיה והיתה אומרת אנכי ולא יהיה לך ואמרי רבנן דחה מקמיה דכתיב^ג ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הגה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מכלל דעד האידינא לא היה דחיק ויושע בן פרחיה הוא היה כדוהה קא קטיל נאי מלכא לרבנן שמעון בן שמח אטמיניהו אחתיה ר' יהושע בן פרחיה אזל ערק לאלכסנדריא של מצרים כי היה שלמא שלח ליה שמעון בן שמח מני ירושלים עיר הקודש לך לאלכסנדריא של מצרים אחותי בעלי שרוי שרוי כותבך ואני יושבת שוממה אמר ש"מ הוה ליה שלמא כי אתא אקלע להווא אושפזיא קם קמיהו ביקרא שפיר עבדי ליה יקרא טובא יתיב וקא משתבח כמה נאה אכסניא זו א"ל אחד מתלמידיו^ד רבי עיניה מרוטות א"ל רשע בכך אתה עוסק אריב מאה שפורי ושמתיה כל יומא אתא לקמיה ולא קבליה יומא חד הוה קרי קרית שמע אתא לקמיה הוה בדעתיה לקבוליה אחוי ליה בדיה סבר מדחא דחי ליה אזל זקף לבינתא פלחא אמר ליה חזור בך א"ל כך מקובלני ממש כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה דאמר מר^ה כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל^ו תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת: בתנ"י^ז נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר משנערפה העגלה תקבר במקומה שעל ספק באתה מתחילתה כיפרה ספיקה והלכה לה נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג עד אחד אומר ראיתי את ההורג ועד אחד אומר לא ראית אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית היו עורפין עד אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עורפין ושנים אומרים ראינו ואחד אומר להן לא ראיתם לא היו עורפין משרבו הרוצחין במלה עגלה ערופה משבא אליעזר בן דינאי ותחינה בן פרישה^ח היה נקרא חזור לקרותו בן הרצחן משרבו המנאפים פסקו המים המרים ורבי יוחנן בן זכאי הפסיקו שנאמר^ט לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם וגו' משמת יוסי^י בן יעזר איש צרידה ויוסי בן (ו) יהודה איש ירושלים במלו האשכולות שנאמר^י אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי^{יא} יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר אף הוא במל את המעוררין ואת הנקפין עד

ליהו דוצים ולא ליהו יער. מאי עבד ליה יער דקרית ליה נס: דבעית. הדוצים להתגרות בהם כשאין מקום קרוב להם לנוס ולהתחבאות וכשהן קרובים ליער יואפין בהצטחה: וזה וילפה ממנו רוב. שילאו ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריז קרבנות. אלמא זה היה

שכרו: לקלס הוה. למעט את ישראל ואתה כוונה כאל נתיימה: ואלא מאי טיבוסיה. למקום האיל והמים רעים והארץ משכלת: חן מקום על יושביו. ואפילו הוא רע נראה להם טוב: חן האשה. תמיד על זעלה ואפי' היא מכווערת נושאת חן צעניו: אחד שגירה דוצים. זעון שגירה דוצים צמיונות: תלה. מד את חליו תרי וחד אשר ימות זו: מי שקיל כולי האי. זהאי קרא כתיב שמנה דברים כסף ובגדים ולן ובקר ועבדים ושפחות ויתים וכרמים: כסף ובגדים הוא דשקל. דכתיב^א וילך ככרים כסף זשני מרטיס ושתי חליפות בגדים: זשמנה שרצים. צפרק שמנה שרצים (שבת קז.): הגיע עס ליטול שכר. מורתך זעולם הזה: אכן שואבת. שמנצתה את המתכת מן הארץ ומעמידה צלחור יבעשי אותו אכן העמיד העגלים של ירבעם צלחורין: רבנן דחה. דוחה היה את התלמידים מפני אלישע כשהיה משמש לפניו דכתיב לאחר שפירש ממנו המקום אשר נאחזו יושבין צית המדרש של רבנן זר ממנו^ב שנתפסו התלמידים שהיה גחזי דוחה: ינאי מלכא קטליה לרבנן כדאמרין צקדושין זחגיגה לשתמו (דף טו.) זעני שרוי צסוקד. נשיא היה כדאמרין זחגיגה (דף טו.): קס קמיהו שפיר. כיצדמו: אכסניא

פרחיה שדחפו לאחד^א מתלמידיו בשתי ידיו אלישע מאי היא דכתיב^ב ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף ולקחת בגדים ויתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים ושפחות ומי שקיל כולי האי כסף ובגדים הוא דשקיל אמר ר' יצחק באותה שעה היה אלישע עוסק בשמנה שרצים אמר לו רשע הגיע עת ליטול שכר שמנה שרצים וצרת נעמן תדבק בך ובורעך לעולם^א וארבעה אנשים היו מצורעים אמר רבי יוחנן זה גחזי ושלשת בניו וילך אלישע דמשק למה הלך אמר ר' יוחנן שהלך להחזירו לגחזי בתשובה ולא חזר אמר לו חזור בך אמר לו כך מקובלני ממש^ב כל מי שחטא והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבר איכא דאמרי אבן שואבת תלה לו לחטאת וירבעם והעמידו בין שמים לארץ ואיכא דאמרי שם חקק לה אומיה והיתה אומרת אנכי ולא יהיה לך ואמרי רבנן דחה מקמיה דכתיב^ג ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הגה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם לפניך צר ממנו מכלל דעד האידינא לא היה דחיק ויושע בן פרחיה הוא היה כדוהה קא קטיל נאי מלכא לרבנן שמעון בן שמח אטמיניהו אחתיה ר' יהושע בן פרחיה אזל ערק לאלכסנדריא של מצרים כי היה שלמא שלח ליה שמעון בן שמח מני ירושלים עיר הקודש לך לאלכסנדריא של מצרים אחותי בעלי שרוי שרוי כותבך ואני יושבת שוממה אמר ש"מ הוה ליה שלמא כי אתא אקלע להווא אושפזיא קם קמיהו ביקרא שפיר עבדי ליה יקרא טובא יתיב וקא משתבח כמה נאה אכסניא זו א"ל אחד מתלמידיו^ד רבי עיניה מרוטות א"ל רשע בכך אתה עוסק אריב מאה שפורי ושמתיה כל יומא אתא לקמיה ולא קבליה יומא חד הוה קרי קרית שמע אתא לקמיה הוה בדעתיה לקבוליה אחוי ליה בדיה סבר מדחא דחי ליה אזל זקף לבינתא פלחא אמר ליה חזור בך א"ל כך מקובלני ממש כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה דאמר מר^ה כישף והסית והדיח והחטיא את ישראל^ו תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת: בתנ"י^ז נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר משנערפה העגלה תקבר במקומה שעל ספק באתה מתחילתה כיפרה ספיקה והלכה לה נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג עד אחד אומר ראיתי את ההורג ועד אחד אומר לא ראית אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית היו עורפין עד אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עורפין ושנים אומרים ראינו ואחד אומר להן לא ראיתם לא היו עורפין משרבו הרוצחין במלה עגלה ערופה משבא אליעזר בן דינאי ותחינה בן פרישה^ח היה נקרא חזור לקרותו בן הרצחן משרבו המנאפים פסקו המים המרים ורבי יוחנן בן זכאי הפסיקו שנאמר^ט לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם וגו' משמת יוסי^י בן יעזר איש צרידה ויוסי בן (ו) יהודה איש ירושלים במלו האשכולות שנאמר^י אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי^{יא} יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר אף הוא במל את המעוררין ואת הנקפין עד

בשביל ארבעים ושנים קרבנות. בין פרים לאילים, ו' פרים ו' אילים ג' פעמים הרי מ"ב בין פרים ואילים (סנהדרין קז:) משע זמנחות שערך בג' מקומות ועל כל אחד אחד העלה פר ואיל שס"ד: לכל ממנה ומעמד ו' פעמים י"ד טולין מ"ב וקרבותיו על בלב פה סלך לשם מלה (יזר כב.) הגיע עת ליטול שכר שמונה שרצים. עסקמך, ולהי כתיב נהלי קרא שמנה דברים, כנגד אמו פרק, לומר כסף ובגדים שקבלת ממנו מנעמן סבור אתה לקנות דברים הללו ליהנות לך סבר שמונה שרצים (סנהדרין קז.) יצר תינוק ואשה. יצר, תחתיו את מרטיקה ממנו לגמרי מנעמן שיעב עולם ואס מקרבה לגמרי כל לדי אסור, שאינו יכול לנעמן יצו ממנו עבירה, מיתוק ואשה דמתן קלה וסן מדהא אומס מתקין וסן העולם (סו.) כיפרה ספיקה. זשעת עריפה שהרי עדין ספק היה, והלכה לה. הלך אסורה בהנאה ומקבר כדן כל העגלות הערופות (כריתות כב.)

הגהות הב"ח

(א) נב' יוסי בן (הסדה) מ"ח, וי"ב ס"ב ירחיבן:

מוסף רש"י

בשביל ארבעים ושנים קרבנות. בין פרים לאילים, ו' פרים ו' אילים ג' פעמים הרי מ"ב בין פרים ואילים (סנהדרין קז:) משע זמנחות שערך בג' מקומות ועל כל אחד אחד העלה פר ואיל שס"ד: לכל ממנה ומעמד ו' פעמים י"ד טולין מ"ב וקרבותיו על בלב פה סלך לשם מלה (יזר כב.) הגיע עת ליטול שכר שמונה שרצים. עסקמך, ולהי כתיב נהלי קרא שמנה דברים, כנגד אמו פרק, לומר כסף ובגדים שקבלת ממנו מנעמן סבור אתה לקנות דברים הללו ליהנות לך סבר שמונה שרצים (סנהדרין קז.) יצר תינוק ואשה. יצר, תחתיו את מרטיקה ממנו לגמרי מנעמן שיעב עולם ואס מקרבה לגמרי כל לדי אסור, שאינו יכול לנעמן יצו ממנו עבירה, מיתוק ואשה דמתן קלה וסן מדהא אומס מתקין וסן העולם (סו.) כיפרה ספיקה. זשעת עריפה שהרי עדין ספק היה, והלכה לה. הלך אסורה בהנאה ומקבר כדן כל העגלות הערופות (כריתות כב.)